

lutæ (1). Permisit autem imagines seu simulacra B. M. V. sub titulo *De Lourdes* et *de la Salette*, nec non immaculatæ Conceptionis, lucis radios e manibus emittentis, servatis cautelis a Concilio Tridentino sess. 25 de invocatione, veneratione, reliquiis et sacris imaginibus præscriptis (2).

Imagines benefactorum seu virorum in dignitate ecclesiastica constitutorum in ecclesia exponere non licet (3).

(1) S. R. C. 12 Maji 1877, n. 5693.

(2) S. R. C. 12 Maji 1877, n. 5692, I.

(3) S. R. C. 2 Mart. 1641, n. 1145-1292.

PARS II.

RITUS SERVANDUS IN CELEBRATIONE MISSÆ.

Titulus I.

DE PRÆPARATIONE SACERDOTIS CELEBRATURI.

Rub. 1. Sacerdos celebraturus Missam, prævia Confessione Sacramentali, quando opus est, et saltem Matutino cum Laudibus absoluto, Orationi aliquantulum vacet : et Orationes inferius positas pro temporis opportunitate dicat. Deinde etc. (Vid. n. seq.)

---

192. Præparatio ante missam duplex distingui potest, remota et proxima.

Remota consistit : 1° in confessione sacramentali, circa quam hic notandum est, hanc non esse faciendam a sacerdote sacris vestibus induto, sed antequam se iis induat : iis enim indutus repræsentat figuram Christi, non peccatoris; 2° in jejunio naturali; 3° in recitatione matutini cum laudibus; 4° in dispositione corporis. Si sacerdotes veteris legis totum corpus lavare deberent, et Christus Dominus laverit pedes discipulorum; certo convenit, ut sacerdos ad altare non accedat

impexis crinibus, illotis vultu ac manibus, lutosi calceis, vestibus laceris et obsoletis; item ut, juxta rubricas n. 2, sit *indutus vestibis sibi convenientibus, quarum exterior saltem talem pedis attingat*. Requiritur igitur vestis talaris, et etiam aliæ sacerdoti convenientes, quales sunt nigræ, modestæ, et minime mundanæ. Ad vestes sacerdoti congruentes spectant collare ecclesiasticum, tonsura, crines concisi (1), sicut etiam caligæ et calceamenta, quibus publice uti solent probati clerici loci seu dioceseos (2).

Not. 1° Sacerdotem, munia sacra peracturum, semper togam talarem induere debere; 2° in sacristiis togas talaris esse appendendas in usum sacerdotum extraneorum; 3° togam tam longam esse debere, ut saltem talem pedis attingat, ne dum celebrans incumbit altari aut illud osculatur, medietas tibiarum cum scandalo assistentibus appareat; caudam autem habere non posse adinstar Prælatorum Romanæ curiæ (3).

193. Præparatio proxima consistit: 1° in oratione, 2° ordinatione missalis, 3° lotionem manuum, 4° præparatione calicis et 5° vestitu ipsius sacerdotis, quæ, ut liquet ex rubricis, eo ipso ordine peragenda sunt.

Not. 1° juxta rubricas supra allatas, orationi aliquantulum vacandum esse, et recitandos quinque psalmos cum reliquis orationibus in missali positis: quod licet optimum sit consilium, non tamen cadit sub præcepto, cum per rubricas remittatur arbitrio sacerdotis (4): quamvis tamen omissio orandi ante celebrationem, ratione finis aut motivi pravi, prout sæpe est negligentia aut animi torpor, culpa veniali non careat: et ita putat s. Alph. de Ligorio (5) sacerdotem, qui sine ulla præparatione saltem domi facta, ad sacrificandum

(1) Vid. conc. Trid. sess. XIV, c. 6, de reform; Epist. Humberti Archiep. Mechl. 1700. Syn. Belg. tom. 2, fol. 418.

(2) S. R. C. 31 Aug. 1862, n. 5507, III.

(3) S. R. C. 17 Jun. 1673, n. 2490-2642, et 2 Dec. 1673, n. 2514-2666.

(4) Gavantus p. 2, tit. 1, c; Quarti p. 2, tit. 1, s. 1, dub. 4.

(5) Lib. 6, n. 410, dub. 2.

accedit, ab aliqua culpa non esse excusandum. Ut autem præscripto rubricarum satisfiat, sufficit orationes præparatorias in missali positas devote recitare: plures tamen saluberrimo huic exercitio quartam horæ partem impendunt, alii etiam semihoram; si quis desideret, quid expediat, gustet, et experietur.

Not. 2° licet quinque psalmi aliæque preces præparatoriæ in missali assignatæ non sint de præcepto, et iisdem aliæ orationes substitui queant; eas tamen quibuscumque aliis precibus merito præferri, quia ab Ecclesia præ aliis precibus huic præparationi accommodantur. 2° Antiphonas *Ne reminiscaris*, et *Trium puerorum* ante ps. *Benedicite* post missam, duplicari in festis duplicibus tantum, juxta rubricam positam ad easdem antiphonas; adeoque non ante missam solemnem votivam aut de *Requiem*, nisi festum duplex occurrat (1). 3° Iisdem antiphonis tempore paschali addi *Alleluja*. 4° Versum *Gloria Patri* in fine psalmorum, non esse omitendum tempore passionis, neque mutandum ante missam de *Requiem*, quia hi psalmi non spectant ad missam aut officium, sed sunt preces privatæ.

LOTIO MANUUM, PRÆPARATIO CALICIS, VESTITUS
CELEBRANTIS.

Rub. Deinde accedit ad locum in Sacristia, vel alibi præparatum, ubi paramenta, aliæque ad celebrationem necessaria habentur; accipit Missale, perquirat Missam, perlegit, et signacula ordinat ad ea, quæ dicturus est. Postea lavat manus, dicens orationem inferius positam. Deinde præparat Calicem (qui debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam, intus inauratam, et simul cum patena itidem inaurata, ab

(1) Cavalieri tom. 3, c. 12, n. 1.

Episcopo consecratus) : super ejus os ponit purificatorium mundum, et super illud Patenam cum Hostia integra, quam leviter extergit, si opus est, a fragmentis, et eam tegit parva palla linea, tum velo serico : super velo ponit bursam coloris paramentorum, intus habentem Corporale plicatum, quod ex lino tantum esse debet, nec serico vel auro in medio intextum, sed totum album, et ab Episcopo, vel alio habente potestatem, simul cum palla benedictum.

2. *Quibus ita dispositis, accedit ad paramenta, quæ non debent esse lacera, aut scissa, sed integra, et decenter munda, ac pulchra, et ab Episcopo itidem vel alio facultatem habente, benedicta : ubi calceatus pedibus, et indutus vestibus sibi convenientibus, quarum exterior saltem talum pedis attingat, induit se, si sit Prælati sæcularis supra rochetum; si sit Prælati regularis, vel alius Sacerdos sæcularis, supra superpelliceum, si commode haberi possit, alioquin sine eo, supra vestes communes, dicens ad singula singulas Orationes inferius positas.*

3. *Ac primum accipiens Amictum circa extremitates, et chordulas, osculatur illud in medio, ubi est Crux, et ponit super caput, et mox declinat ad collum, et eo vestium collaria circumtegens, ducit chordulas sub brachiis, et circumducens per dorsum, ante pectus reducit, et ligat. Tum Alba induitur, caput submittens, deinde manicam dextram brachio dextro, et sinistram sinistro imponens, Albam ipsam corpori adaptat, elevat ante, et a lateribus hinc inde, et cingulo per ministrum a tergo sibi porrecto, se cingit. Minister elevat Albam super cingulum circumcirca, ut honeste dependeat et tegat vestes; ac ejus fimbrias diligenter aptat, ut ad latitudinem digiti vel circiter, super terram æqualiter fluat. Sacerdos accipit Manipulum, osculatur Crucem in medio, et imponit brachio sinistro. Deinde ambabus manibus accipiens Stolum, simili modo deosculatur, et imponit medium ejus collo, ac transversando eam ante pectus in modum Crucis, ducit partem a sinistro humero pendentem ad dextram,*

et partem a dextro humero pendentem ad sinistram. Sicque utramque partem Stolæ extremitatibus cinguli hinc inde ipsi cingulo conjungit.

4. *Si Celebrans sit Episcopus, vel Abbas, ut supra, non ducit Stolum ante pectus in modum Crucis, sed sinit hinc inde utrasque extremitates pendere : et antequam accipiat Stolum, accipit parvam Crucem pectoralem, quam osculatur, et collo impositam, sinit ante pectus chordulis pendere. Manipulum quoque non accipit ante Stolum, nisi in Missis Defunctorum, sed accipit ad Altare, cum in Confessione dicit. Indulgentiam, illumque prius osculatur.*

Postremo Sacerdos accipit Planetam.

5. *Si sit Episcopus, vel Abbas, ut supra, habens usum Pontificalium, et solemniter celebret, accipit paramenta, et alia ut in Pontificali et Cæremionali.*

194. Paramenta semper induenda sunt in sacristia vel alio loco ad hoc præparato, et numquam ad altare : solis Episcopis, sive solemniter sive privatim celebrent, competit paramenta de altari sumere; non autem inferioribus habentibus usum pontificalium, nisi in pontificalibus celebrent (1) aut speciale privilegium habeant a Sede Apostolica concessum (2). Si in casu necessitatis, deficiente sacristia aut mensa separata, in altari ponantur; numquam in medio, sed in cornu evangelii collocanda sunt (3). Ad altare vero, in quo ss. Sacramentum est expositum, nullus omnino sumere et similiter exuere debet paramenta, sed deficiente sacristia, in loco remoto induenda aut exuenda sunt (4).

Not. Abbates, prælatos, aliosque quoscumque Episcopis

(1) Dec. Urbani VIII, initio missalis, et 17 Jun. 1673, n. 2489-2641.

(2) S. R. C. 30 Mart. 1675, n. 2573-2725.

(3) Gavantus p. 2, tit. 1, n. 2.

(4) Cærem. Ep. lib. 2, c. 33, n. 30; Merati p. 2, tit. 2, n. 15; Catalanus in cærem. Ep. lib. 1, c. 12, § 15, n. 5.

inferiores in missis privatis a simplicibus sacerdotibus discrepare non posse (1).

195. Rubricæ supra, hæc quatuor facienda præscribunt : 1° accipiendum missale, 2° missa inquirenda, 3° perlegenda, ad videndum, num aliquid notandum vel mutandum sit, 4° signacula ordinanda. Sacerdos postea *lavat manus*, scilicet integras, et non tantum extremitates indicis et pollicis, ut ad *Lavabo*. Hæc lotio juxta quosdam non est de præcepto, sed juxta alios obligat sub veniali, nisi manus sint valde immundæ, quando, ut communiter dicitur, obligat sub gravi ob reverentiam ss. Sacramenti (2).

Not. 1° rubricas non quidem præscribere, decere tamen, ut diaconus et subdiaconus manus lavent, saltem si mundas non habeant, antequam sacro assistant. 2° Manus esse lavandas ante et post administrationem Communionis, Baptismi et Extremæ Unctionis, propter contactum ss. Sacramenti aut s. Olei. 3° Convenire etiam, ut manus laventur, antequam, pyxis aut remonstrantia, continens ss. Sacramentum, tangenda sit. 4° Olim in usu fuisse, ante missam non tantum manus, sed et os abluere; quod pia consuetudo adhuc observat, et rubricæ de defect. tit. IX, n. 3 innuunt.

196. *Præparat calicem.* 1° Imponitur purificatorium, pendens cum suis extremitatibus ab utraque parte calicis. 2° Super illud cochlear parvum, ubi est in usu, non autem infra, ne noceat calicis inaurationi. 3° Desuper patena, in cujus medio ponitur hostia, ita ut pedes Crucifixi hostiæ impressi, respiciant anteriorem partem calicis. Hostia digitis aut purificatorio a pulvere aut fragmentis, si opus sit, prævie extergitur, et duplex linea, major et minor, cum patena super illam in his locis duci solet, ut in fractione facilius dividatur. 4° Palla. 5° Velum, quo calix undequaque vel saltem

(1) S. R. C. 27 Sept. 1659, n. 1856-2003, 21; 27 Ap. 1818, n. 4395-4545, 6; 27 Aug. 1822, n. 4443-4593, 24, decr. gen. et plura alia Vid. Gardellini in dec. 4386-4536, 6.

(2) Quarti p. 2, tit. 1, sect. 1, dub. 5; s. Alph. de Ligorio lib. 6, n. 409.

in parte anteriori cooperitur (1). Si calix a posteriori parte velo totaliter cooperiatur, pars anterior supra bursam replicari potest, ut calix commodius capiatur et deferatur. 6° Bursa cum apertura versus illam calicis partem, qua ad altare portatur.

Not. super calicem non esse ponenda manutergium, sudarium, clavem tabernaculi, nec quid aliud; et hæc omnia a ministro ad altare deferenda esse (2).

Perspiciilla pariter super calicem conferenda non sunt, sed vel faciei decenter imponenda, vel ministro relinquenda. Circa horum usum ulterius notandum est : sacerdos ea bene firmet, ne cadant; iis non utatur a consecratione usque ad communionem, si fieri potest; dum se vertere debet, ea ante osculum altaris deponat, super altare quidem, non autem super corporale, sicut plures docent auctores (3). His tamen non obstantibus, præferrem, perspicilla imposita retinere, quia juxta morem hodiernum in necessario illorum usu nihil indecens vel indignum reperitur, et contra juxta rubricas generales tit. XX *super altare nihil omnino* ponendum est, *quod ad missæ sacrificium, vel ipsius altaris ornatum non pertineat*; et si ab offertorio seu consecratione necessaria non forent, ipsa ministro servanda, porrigerem.

197. Sacerdos paramenta induendo, recitat orationes in missali præscriptas : quas orationes quidam sub gravi recitandas esse volunt, sed non satis probabiliter, ait s. Alph. de Ligorio, cum non sit materia gravis : ita ut dicendum sit, illas per se non cadere sub præcepto, vel tantum sub obligatione levi (4).

198. Circa assumptionem paramentorum observandum :

(1) S. R. C. 12 Jan. 1669, n. 2313-2464.

(2) S. R. C. 1 Sept. 1703, n. 3512-3661.

(3) Gavantus p. 2, tit. 5, rub. 1, lit. o; Bissus P, n. 128, et S, n. 20; Bauldry, p. 3, tit. 15, n. 13; s. Alph. de Ligorio de cæremoniis missæ c. 6, n. 2.

(4) Vid. s. Alph. de Ligorio l. 6, n. 410, dub. 3; Gavantus p. 2, tit. 1, n. 2, b, in fine; Lohner p. 6, tit. 1, n. 4, b; Quarti p. 2, tit. 1, s. 4, dub. 8.

1° Convenit, ut sacerdos se signet, antequam manus lavet, vel antequam amictum accipiat. 2° Si alba ante pectus sit aperta, eam ligaminibus circa collum colligare debet, et si opus sit, ambas manicas aciculis figere potest, ne supra manus decendant. Alba nimis sursum trahi nequit, cum vestes tegere et ad latitudinem digiti vel circiter supra terram fluere debeat, id est, ita ut latitudo digiti vel circiter mediet inter terram et extremitatem albæ. 3° Cingulum non circa superiorem partem pectoris, sed circa renes circumducere debet (1). 4° Manipulum imponit brachio sinistro supra cubitum juxta Lohner (2), quia sic minus impedit sacerdotem in suis functionibus, sed juxta Gavantum (3) infra cubitum, et non longius a manu, uti hic fieri solet; ne autem decidat, aciculis vel chordulis firmari potest. 5° Medium stolæ collo, non autem tergo imponit (4), et ducit prius partem ejus a sinistro humero pendentem ad dextram, et deinde partem a dextro humero pendentem ad sinistram; ita ut pars dextra in pectore ponatur super sinistram. 6° Planetam accipit absque osculo, et funiculos, si adsint, ante pectus infra planetam colligat.

Not. 1° sacerdotem infra casulam in medio vel a parte dextra sudarium album cingulo appendere posse (5); sed cum illud non sit ornamentum, convenire quoque, ut exterius non appareat.

2° Sacerdotem, dum sacris induitur vestibus, vel vestitus in sacristia expectat, nemini posse loqui, neque loquentibus aures præbere, sed orationi et meditationi incumbere debere.

(1) Bened. XIV, de sac. m. sect. 1, § 42.

(2) P. 6, tit. 1, n. 7, 1.

(3) P. 2, tit. 1, n. 3, 1.

(4) Gavantus p. 2, tit. 1, rub. 3, litt. n; Praxis Pontif. tom. 2, n. 81; Quæstiones in conf. eccl. Dioc. Mechl. 1874, Lit. V.

(5) Gavantus p. 1, tit. 20, f; Bauldry p. 3, c. 11, art. 3, n. 10.

Titulus II.

DE INGRESSU SACERDOTIS AD ALTARE.

Rub. 1. *Sacerdos omnibus paramentis indutus, accipit manu sinistra Calicem, ut supra præparatum, quem portat elevatum ante pectus, bursam manu dextra super Calicem tenens, et facta reverentia Cruci vel imagini illi, quæ in Sacristia erit, capite cooperto accedit ad Altare, ministro cum Missali, et aliis ad celebrandum necessariis (nisi ante fuerint præparata) præcedente superpelliceo induto. Procedit autem oculis demissis, incessu gravi, erecto corpore. Si vero contigerit eum transire ante Altare majus, capite cooperto faciat ad illud reverentiam: si ante locum Sacramenti, genuflectat. Si ante Altare, ubi celebretur Missa, in qua elevatur, vel tunc ministratur Sacramentum, similiter genuflectat, et detecto capite illud adoret, nec ante surgat, quam Celebrans deposuerit Calicem super Corporale.*

199. Sacerdos omnibus paramentis indutus, accipit manu dextra biretum, et se cooperit (1); deinde sinistra accipit calicem ad nodum; imponit palmam dextræ extensis et junctis omnibus digitis super bursam, ne quid de calice decidat; sic tenet calicem elevatum ante pectus, ita ut sit aliquod spatium inter pectus et calicem, nec tamen ita removeatur calix a pectore, ut sacerdos inter se et calicem terram aspiciat, ad gressus dirigendos, sed ultra calicem respiciat. Calicem tenens et capite cooperto facit reverentiam capitis

(1) S. R. C. 14 Jun. 1845, n. 4873-5018.